

۲۱۴ ۱۷۱۱

شرح جامع

قانون تجارت

www.ketab.ir

مؤلفین:

دکتر مجید سربازیان اسفند آباد

عضو هیأت علمی داشگاه میبد

سید رضا هاشمی

کارشناس ارشد حقوق خصوصی

سرشناسه	: سربازیان اسفندآباد، مجید، ۱۳۵۹-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: شرح جامع حقوق تجارت/ مولفین مجید سربازیان اسفندآباد، سیدرضا هاشمی.
مشخصات نشر	: تهران : انتشارات ارشد، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۴۸۸ ص.
شابک	: 978-600-115-972-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
موضوع	: Commercial law -- Iran
شناسه افزوده	: هاشمی، سید رضا، ۱۳۷۰ شهرپور -
رده بندی کنگره	: ۱۴KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۳۰۷۴۲۰

شرح جامع قانون تجارت

دکتر مجید سربازیان - سید رضا هاشمی

نوبت چاپ : اول ۱۴۰۰

شمارگان : ۲۵۰ نسخه

قیمت : ۱۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۵-۹۷۲-۵ : ISBN: 978-600-115-972-5

مرکز پخش: میدان انقلاب، خیابان وحید نظری، بین دوازده فروردین و منیری جاوید، پلاک ۱۳۰.

طبعه اول، واحد ۲ تلفن: ۶۶۹۷۹۲۳۴-۶۶۹۷۹۲۲۷

www.arshadbook.com

هرگونه الگوبرداری از سبک و سیاق و یا تکثیر کل یا قسمتی از کتاب‌های انتشارات ارشد شرعاً حرام و قانوناً ممنوع می‌باشد و متخلف بر

اساس قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد شدید قانونی قرار خواهد گرفت.

واحد حقوقی انتشارات ارشد: ۶۶۹۷۹۲۳۴-۶۶۹۷۹۲۲۷

فهرست مطالب

۷	مقدمه مؤلف
۹	باب اول - تجار و معاملات تجاری
۱۹	باب دوم - دفاتر تجاری و دفتر ثبت تجاری
۱۹	فصل اول - دفاتر تجاری
۲۷	باب سوم - شرکت‌های تجاری
۲۷	فصل اول - در اقسام مختلف شرکت‌ها و قواعد راجع به آنها
۲۹	مبحث اول - شرکت‌های سهامی
۳۱	بخش ۱ - تعریف و تشکیل شرکت سهامی
۵۳	بخش ۲ - سهام
۶۳	بخش ۳ - تبدیل سهام
۶۷	بخش ۴ - اوراق قرضه
۷۷	بخش ۵ - مجامع عمومی
۹۹	بخش ۶ - هیأت مدیره
۱۲۸	بخش ۷ - بازرسان
۱۳۶	بخش ۸ - تغییرات در سرمایه شرکت
۱۵۹	بخش ۹ - انحلال و تصفیه
۱۷۴	بخش ۱۰ - حساب‌های شرکت
۱۷۹	بخش ۱۱ - مقررات جزایی
۱۸۶	بخش ۱۲ - مقررات مختلف مربوط به شرکت‌های سهامی
۲۰۱	مبحث دوم - شرکت با مسئولیت محدود
۲۱۳	مبحث سوم - شرکت تضامنی
۲۲۶	مبحث چهارم - در شرکت مختلط غیرسهامی
۲۳۴	مبحث پنجم - شرکت مختلط سهامی
۲۴۳	مبحث ششم - شرکت نسبی

۲۴۵	مبحث هفتم- شرکت‌های تعاونی تولید و مصرف
۲۵۵	فصل دوم- در مقررات راجعه به ثبت شرکت‌ها و نشر شرکتنامه‌ها
۲۵۹	فصل سوم- در تصفیه امور شرکت‌ها
۲۶۳	فصل چهارم- مقررات مختلفه
۲۶۵	باب چهارم- برات- فته طلب- چک
۲۶۵	فصل اول- برات
۲۶۵	مبحث اول- صورت برات
۲۷۲	مبحث دوم- در قبول و نکول
۲۷۸	مبحث سوم- در قبولی شخص ثالث
۲۸۰	مبحث چهارم- در وعده برات
۲۸۱	مبحث پنجم- ظهرنویسی
۲۸۵	مبحث ششم- مسئولیت
۲۹۱	مبحث هفتم- در پرداخت
۲۹۶	مبحث هشتم- تأدیه وجه برات به واسطه شخص ثالث
۲۹۷	مبحث نهم- حقوق و وظایف دارنده برات
۳۰۴	مبحث دهم- در اعتراض (پروتست)
۳۰۶	مبحث یازدهم- برات رجوعی
۳۰۸	مبحث دوازدهم- قوانین خارجی
۳۱۰	فصل دوم- در فته طلب
۳۱۳	فصل سوم- چک
۳۱۹	قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۶ با اصلاحات بعدی
۳۴۱	فصل چهارم- در مرور زمان
۳۴۳	باب پنجم- اسناد در وجه حامل
۳۴۷	باب ششم- دلالتی
۳۴۷	فصل اول- کلیات
۳۵۲	فصل دوم- اجرت دلال و مخارج
۳۵۶	فصل سوم- دفتر
۳۵۷	باب هفتم- حق العمل کاری (کمسیون)
۳۶۵	باب هشتم- قرارداد حمل و نقل

باب نهم - قائم مقام تجارتی و سایر نمایندگان تجارتی.....	۳۷۳
باب دهم - ضمانت.....	۳۷۵
باب یازدهم - در ورشکستگی.....	۳۷۹
فصل اول - در کلیات.....	۳۷۹
فصل دوم - در اعلان ورشکستگی و اثرات آن.....	۳۸۲
فصل سوم - در تعیین عضو ناظر.....	۳۹۳
فصل چهارم - در اقدام به مهر و موم و سایر اقدامات اولیه نسبت به ورشکسته.....	۳۹۴
فصل پنجم - در مدیر تصفیه.....	۳۹۶
فصل ششم - در وظایف مدیر تصفیه.....	۳۹۸
مبحث اول - در کلیات.....	۳۹۸
مبحث دوم - در رفع توقیف و ترتیب صورت دارایی.....	۴۰۰
مبحث سوم - در فروش اموال و وصول مطالبات.....	۴۰۰
مبحث چهارم - در اقدامات تأمینیه.....	۴۰۲
مبحث پنجم - در تشخیص مطالبات طلبکارها.....	۴۰۲
فصل هفتم - در قرارداد ارفاقی و تصفیه حساب تاجر ورشکسته.....	۴۰۶
مبحث اول - در دعوت طلبکارها و مجمع عمومی آنها.....	۴۰۶
مبحث دوم - در قرارداد ارفاقی.....	۴۰۷
مبحث سوم - در تفریغ حساب و ختم عمل ورشکستگی.....	۴۱۶
فصل هشتم - در اقسام مختلفه طلبکارها و حقوق هر یک از آنها.....	۴۲۰
مبحث اول - در طلبکارهایی که رهینه منقول دارند.....	۴۲۰
مبحث دوم - در طلبکارهایی که نسبت به اموال غیر منقول حق تقدم دارند.....	۴۲۰
فصل نهم - در تقسیم بین طلبکارها و فروش اموال منقول.....	۴۲۳
فصل دهم - در دعوی استرداد.....	۴۲۵
فصل یازدهم - در طرق شکایت از احکام صادره راجع به ورشکستگی.....	۴۲۸
باب دوازدهم - در ورشکستگی به تقصیر و ورشکستگی به تقلب.....	۴۳۱
فصل اول - در ورشکستگی به تقصیر.....	۴۳۱
فصل دوم - در ورشکستگی به تقلب.....	۴۳۴
فصل سوم - در جنحه و جنایاتی که اشخاص غیر از تاجر ورشکسته در امر ورشکستگی مرتکب می شوند.....	۴۳۵
فصل چهارم - در اداره کردن اموال تاجر ورشکسته در صورت ورشکستگی به تقصیر یا تقلب.....	۴۳۸

مقدمه

امروزه فعالیتهای تجاری و بازرگانی به موازات تحولات اقتصادی به سرعت در حال حرکت است و این امر مستلزم تغییر و تحول اساسی در قوانین و مقررات مربوط به این حوزه از حقوق می باشد. اصول و قواعد بنیادی معاملات و قراردادها که معمولاً اساس هر تجارتی را تشکیل می دهد در قانون مدنی بحث می شود اما به لحاظ سرعت و امنیتی که لازمه تجارت می باشد بسیاری از مسائل نظیر اشخاص حقوقی، شرکتهای تجاری، اسناد، ورشکستگی و سایر موضوعات مهم تجاری که در قانون تجارت آمده باید به روز رسانی و یا تدوین گردد؛ به عبارت دیگر، هر چند موضوعات حقوق مدنی که به اصول و قواعد عمومی قراردادها می پردازد کمتر نیازمند تغییرات زود هنگام است اما از آنجایی که معاملات و فعالیتهای تجاری به اقتصاد پویای جامعه گره خورده و دائم در حال تغییر و تحول می باشد مستلزم اصلاح قوانین گذشته و بعضاً تصویب قوانین و مقررات جدید است. این تغییر و تحولات سریع باعث شده که قانونگذار نتواند تغییرات مورد نظر خود در این حوزه را اعمال نماید و در نتیجه، قانون تجارت با همان ساختار و تقریباً با همان مفاد قبلی، حیات نزدیک به یک قرن را سپری می کند. تنوع موضوعات مطروحه در این حوزه از حقوق نیز، مزید بر علت شده و بعضاً باعث تدوین قوانین پراکنده و جدید بدون هماهنگی با قوانین قبلی گردیده و کار را دشوارتر کرده است. بنابراین، به سرانجام رساندن و سر و سامان دادن به لایحه جدیدی که سالهاست بین دولت، مجلس شورای نگهبان و قوه قضائیه در گشت و گذار است از جمله امور مهمی است که متصدیان امر باید به آن اهتمام ویژه ای داشته باشند؛ به ویژه آنکه جهش در اقتصاد، صنعت و تجارت بدون پایه ریزی قوانین به روز و رفع مشکلات قانونی میسر نخواهد شد. نوسانات غیر متعارف بازار سرمایه، ایجاد گلوگاههای اقتصادی بر سر راه صنعت و تولید، نامتقارن بودن و آشفتگی در امر صادرات و واردات و غیره همگی زاییده قوانین و مقرراتی است که توان و قدرت به دوش کشیدن حجم بالای اقتصاد و تجارت امروزی را ندارد. میزان بالای مرادفات تجاری امروز قابل مقایسه با یکصد سال پیش نیست و بنابراین، برای اینکه نظام حاکم بر مجموعه تجاری بتواند به خوبی پاسخگوی نیازهای روز باشد لازم است سازوکار حقوقی آن نیز، در کنار سایر پیشرفت ها و متناسب با مجموعه و نظام مربوطه ارتقا داده شود.

از سوی دیگر، تغییرات سریع و طرح مباحث نو در حوزه تجارت، تنوع موضوعات، پراکندگی قوانین و پیچیدگی مباحث، همگی باعث شده تا دانشجویان این رشته نیز، هم در خوانش و هم در یادگیری مباحث دچار مشکل و سردرگمی گردند. بر همین اساس، در مجموعه حاضر تلاش بر این بوده که تا حد امکان تمامی قوانین مربوط به حوزه تجارت گردآوری و به نوعی در متن کتاب یا در انتهای مباحث آورده شود. علاوه بر این، کوشش شده تا مطالب مربوط به مواد قانونی به صورت مختصر و به شیوه ای

ساده و روان و با بهره گیری از نظرات غالب، ذیل مواد قانونی مطالعه مربوطه ارائه گردد. این روش که توضیح هر ماده قانونی در ذیل آن آورده شود موجب تسهیل مطالعه مواد قانونی توسط جامعه حقوقی می شود که خود مزایای زیادی در بر دارد، از جمله اینکه مانع برداشتهای خلاف نص یا دور از نظر مقنن را می گردد، همچنین باعث می شود که ضمن تسلط بیشتر بر چینش مواد قانونی و نظم حاکم بر آن، نقص یا ایراد یا ابهام هر ماده قانونی در جای خود بیشتر آشکار گردد و توانایی اشخاص در اصلاح قانون و ایجاد مجموعه جدید تقویت گردد.

از آنجایی که تمرکز نگارندگان بر این بوده است تا تمامی مباحث مربوط به حقوق تجارت که رئوس آن در قانون تجارت گردآوری شده و برخی موضوعات مرتبط از جمله سند تجاری چک، دآوری تجاری، تصفیه امور ورشکسته، انتشار اوراق مشارکت و شرکتهای تعاونی که در قوانین خاص و به صورت پراکنده آمده است را در یک مجموعه و به نحو اختصار، ضمن جمع آوری و ارائه نظر غالب نویسندگان حقوقی، تقدیم جامعه حقوقی کند، از ارائه نظرات پیچیده و مطول و بعضاً خسته کننده صرف نظر نموده و از به چالش کشاندن نظرات مختلف و ارائه نظر جدید و جامع در این زمینه چشم پوشی کرده و تمامی اهتمام خود را بر آن داشته تا مجموعه ای ارائه شود که بتواند تمامی مباحث حقوق تجارت را در لوای قانون و ضمن ارائه نظرات حقوقدانان هر چند مختصر اما مفید، پوشش دهد. به همین منظور، توضیحات مربوط به هر ماده به صورت جداگانه و تذکر حقوقی ارائه شده است و در این زمینه، سعی شده که حتی الامکان نظمی در ارائه این نکات موجود باشد که ضمن رعایت ترتیب یادگیری مباحث، از تکرار آن نیز خودداری شود و بعضاً در صورت لزوم ابتدای هر باب از کتاب تجارت، توضیح مختصری داده شده است.

مزیت دیگر این مجموعه آنست که داوطلبین محترم آزمونهای قضاوت، وکالت، کارشناسان و نیز سردفتران و همچنین آن دسته از اشخاصی که تمایل به تحصیل در مقاطع بالاتر را دارند در فرصت کمتر و به صورت جامع تری قوانین و مقررات و نظرات مربوطه در این حوزه را در دسترس داشته و می توانند با سایر داوطلبین در این زمینه رقابت بهتری داشته باشند.

در پایان اذعان می کنیم که این مجموعه نیز مانند هر تدوین دیگری نمی تواند به طور کامل و بدون عیب و نقص تمامی خواسته های جامعه حقوقی ما را پوشش دهد و بنابراین، از تمامی خوانندگان محترم درخواست می کنیم که با ارائه نظرات مفید و سازنده و تذکرات حقوقی خود، ما را در اصلاح معایب و برطرف نمودن نواقص کار یاری دهند. همچنین از مدیریت محترم انتشارات ارشد و همکاران ایشان نیز، نهایت سپاسگزاری را داشته و برای ایشان آرزوی توفیق روز افزون را داریم.

دکتر مجید سربازیان - سید رضا هاشمی

شهریور ۱۳۹۹